

Boğulmuş hiçqırıqlar

Mahmud əz-Zahir (İraq)

- Aç əlini!
- Müəllim, mən...
- Aç deyirəm, sənə!

Onların bəzisi çubuğun ağrısına dözmək üçün əllərini ovuşdurur və ovuclarına üfürürdülər. Müəllim başqa cərgədə oturan yoldaşları ilə haqq-hesab çəkdikdən sonra növbə ona çatacaqdı. Həmişə tutqun və sifəti yaşıl rəngə çalan bu müəllim hər səhər onu qaşqabaq, amiranə səs və lənətə gəlmiş çubuqla qarşıları. Müəllim çox vaxt səs çıxartmamaq üçün otaqda pəncələri üstündə yeri yerdə ki, dərstdə lavaş və xurmadan ibarət olan səhər yeməyindən gizləncə kəsib yeyən şagirdi gözlənilmədən yaxaladı.

Müəllim çox sərt adam idi. Bunu dəfələrlə atasına xatırlatmasına baxmayaraq, atası ona heç qulaq asmamış, əvəzində "gəl, mənə kömək et" demişdi.

Bir dəfə o, imtahanlara hazırlaşarkən atasını işdə tək buraxıb dərslərini öyrənməyə getmişdi. Atası ona hirsələnib demişdi: "Acından ölməkmi istəyirsən? Bu gün sənin ucbatından bir qab paxlava satılmamışdır. Bilirsən ki, daha mən küçələri dolaşa bilmirəm. Qocalmışam. Birtəhər işləyirəm ki, sizi dolandırım!"

Evdə paxlava qabları, məktəbdə isə bu daş ürəkli müəllimin sifəti... Bütün bunlar onu lap cana gətirmişdi.

Bir dəfə atasına "daha mək-

təbə getməyəcəyəm" demişdi. Atası isə onun bu sözlərini qəti etirazla qarşılamışdı: "Sən bizim gələcəyimizsən, bala. Bizi sən dolandırmalısan" - demişdi. Sonra isə belini dikəldib qışqırmışdı: "Yox, yox! Sən bunu etməməlisən, oğlum!"

Atası istəyirdi ki, o, həm oxusun, həm də ona kömək etsin. Uşaq isə bunu heç cür başa düşə bilmirdi. Dərslərini hazırlaya bilmədiyini dəfələrlə atasına bildirmişdi. Əvəzində atası onun üstünə qışqırmışdı: "Onda axşam oxu".

Axı axşam necə oxusun? O, hava qaralanda evə qayıdarkən o qədər yorğun olur ki, başındakı paxlava qabı ləngər vurub, az qalır düşsün. Evə çatanda

lap ölü kimi düşür. Evdə isə atası və balaca qardaşlarının xəmir yoğurduqlarını görür. Anası həmişə mətbəxdə paxlava tavasının yanında olur. Bəli, hamı işləyir.

O, dərindən qaydarkən anasını evdə görməyəndə yaman darıxır. Böyük bacısı isə tez-tez o yan-bu yana gedib iş görür, bəzən də pəlçiq divardan asılmış güzgüyə baxır. Özü də güzgüyə baxarkən sinəsinə daha çox diqqət yetirir. Hələ bir dəfə anasının ərinə: "Artıq qız böyüyüb, ayıq ol!" - dediyini də eşitmişdi. O, başa düşməmişdi ki, atası nə üçün "ayıq olmalıdır?" Nə olsun? O da artıq böyüyüb. Məgər bu o deməkdir ki, atası onun üçün də ayıq olmalıdır?

Əgər...

- Açı əlini!

- Müəllim, dünən atam Avropadan gəlmişdi...

- Açı deyirəm!

... Bu oğlanın atası çox varlı bir adamdır. Səhər o, yoldaşlarına dünən öz məşinlərini sürdüyünü söyləmişdi. Nədən-sə, dərəcə gələndə həmişə yaxşı paltarlar geyən bu varlı oğlundan onun heç xoşu gəlmirdi. Özü, ömrünün yarısını çoxdan başa vurmuş, çox vaxt qardaşı ilə şərik geydiiyi köhnə ayaqqabı ilə dərəcə gəlirdi. Hansı bir naməlum qüvvə isə onu həmişə bu varlı balasını pəlçığa itələməyə sövq edirdi. Lakin atasını xatırlayanda qorxub geri çəkilmirdi. Axı onun atası çox varlı, şəhərdə sözü ötən adamdır. Əgər o belə etsə, varlı kişi onun atasını həbs etdirər, evlərinə də uçur. Bəlkə də...

- Açı əlini!

- Müəllim, mən...

- Açı görün!

... Yazıq. Bunun isə atası dünən az qala öləcəkdi. Nə vaxtdır ki, o xəstədir. Məhəllə kişiləri ona dərman almaqdan ötrü dünən pul yığirdılar. Oğlan yoldaşlarına demişdi ki, atam ölsə, məktəbi buraxıb işləməyə məcburam.

... O isə həm işləyir, həm də səhər müəlliminin sifəti ilə qarşılaşırdı. Əlinə dəyən çubuq zərbəsi onun bütün varlığını titrədirdi. Şagirdlər həmin çubuğa "kafir" adı qoymuşdular. Atası da evdə belə uzun çubuq saxlayır. Lakin o həmin çubuqdan böyük bacısının pəncərədən boylanıb baxdığını görəndə istifadə edir. Atası belə şeyləri xoşlamır. "Mən namuslu adamam - deyir. - Bu yaşımda istəmirəm ki, mənim adıma söz çıxartsınlar". Həmin çubuqla atası onu indiyə qədər bir dəfə də ölsün vurmayıb. Ancaq dəfələrlə üstünə qışqırıb "oxu, bala oxu" deyib. O isə cavabında "indi gecəyandır, yorulmuşam" - deyərdi.

Axşamlar o elə yorğun və taqətsiz olardı ki, hətta əlini tərptəməyə belə girdarı qalmazdı. Atası bunların hamısını bilirdi. O, yaxşı başa düşürdü ki, paxlava qabları onun üçün böyük və ağırdır. O, atasından indiyə qədər "oxu, bala, oxu!" sözlərindən başqa nəvazişli bir söz eşitməmişdi. Ancaq o, bəzən heç özü istəmədən atasının hirsələnəsinə səbəb olurdu.

- Açı əlini!

- Müəllim, mən...

- Açı, deyirəm!

"Kafir" yavaş-yavaş ona yaxınlaşırdı. O hələ də müəllimə demək üçün bir bəhanə fikirləşib tapmamışdı. Bir də bunun nə əhəmiyyəti vardı? Onuz da müəllim dersi öyrən-

məyənlərin heç birinə imkan vermir ki, bir səbəb göstərsin. "Açı" kəlməsi hətta yuxuda da onun qulaqlarında cingildəyirdi. Budur, artıq müəllim ona yaxınlaşmışdı. Daha bir addım... hər şey bitəcək.

"Kafir" onun heyrdən genişlənmiş gözləri qarşısında get-gedə daha da uzanırdı. Budur, yoldaşları gözlərini ona zilləmişlər.

O, lap axırıncı sırada oturmuşdu. Nədən-sə, ona elə gəlirdi ki, kürəklərindən soyuq bir gizilti keçir. Bu, bəlkə də, divara söykəndiyinə görə idi. Nə isə başa düşə bilmirdi. Ona elə gəlirdi ki, sifətinin də rəngi dəyişib. Bunu yoldaşlarının baxışlarından oxumaq olurdu. Elə hesab edirdi ki, qorxmaqdan çox, bu baxışlardan utanır.

"Kafir" bu gün yoldaşlarından bəzilərinin əlini qıztarmışdı. Onlar indi ona gülmək istəyirdilər. Əlbəttə, bu uşaqlar başqa şəraitdə yaşayırlar, o isə hər gün, hər saat, hər dəqiqə öz ağır yaşayışı şəraitli ilə üz-üzə gəlir. Varlı yoldaşları onu həmişə "paxlavasatan" deyəcəyənlər və güllüşərdilər. Ərəb dili müəllimi belələri haqqında deyərdi: Zəmanə, onların zəmanəsidir. Nədən-sə, o son vaxtlar müəllimin bu sözlərini tez-tez xatırlayırdı. Bu dəfə ona güllənlərə hər şeyi deyəcəkdir. İndi isə qoy güllənlər. Çünki "kafir" paxlavasatanın əllərini qızardacaq. Eybi yoxdur, müəllim əllərinə çubuqla vurub qurtarıqdan sonra da olsa, o, dərsi öyrənməməsinin səbəbini deyəcək...

- Açı əlini!

- Müəllim...

- Hə, sən düz deyirsən, səni məhəlləmizdə görmüşəm...